

Informácia Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR) o rezolúcii Výboru zástupcov ministrov Rady Európy o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v SR

(spojené 46. - 47. zasadnutie Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny (VNMES), 7.12.2022, bod Rôzne)

Schválením rezolúcie Výboru zástupcov ministrov Rady Európy (**CM/ResCMN(2022)8**) o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou z 3. novembra 2022 bol piaty monitorovací cyklus vo vzťahu k Slovensku ukončený. Rezolúcia bola prijatá konsenzuálne. HU prezentovalo národné vyhlásenie k prijatiu rezolúcie.

Výbor zástupcov ministrov Rady Európy vyzval slovenské orgány, aby zohľadnili pripomienky a odporúčania uvedené v Piatom posudku Poradného výboru a na ďalšie zlepšenie vykonávania rámcového dohovoru prijali najmä **15 odporúčaní**. Rozdelené sú do dvoch kategórií – 5 odporúčaní na prijatie okamžitých opatrení a 10 tzv. ďalších odporúčaní.

Až tri z piatich odporúčaní na prijatie okamžitých opatrení sa týkajú rómskej národnostnej menšiny. Ide o bezodkladné ukončenie segregácie rómskych detí na školách; vyšetrovanie nútených sterilizácií rómskych žien a prijatie opatrení v oblasti bývania Rómov. Zvyšné odporúčania v tejto kategórii sa týkajú **posilnenia úradu verejného ochrancu práv a zlepšenia efektívnosti mechanizmu na podporu kultúr národnostných menšín.**

Dve odporúčania z kategórie "ďalšie odporúčania" sa vzťahujú na oblasť praktickej implementácie právnych predpisov o **menšinových jazykoch**. Výbor zástupcov ministrov tiež adresoval odporúčanie k otázke: **práv osôb patriacich k menšinám ako súčasti ľudských práv**; zvyšovania povedomia o **antidiskriminačných právnych predpisoch** v menšinovom prostredí; riešenia prípadov **trestných činov z nenávisťi a protimenšinového naratívu**; preskúmania **terminológie používanej na označovanie Rómov**; **vzdelávania v menšinových jazykoch**; **medzikultúrneho vzdelávania**; **predškolskej dochádzky rómskych detí**; **zvýšenia úrovne účinnosti konzultačného mechanizmu so zástupcami národnostných menšín.**

Obsahovo prijatá rezolúcia neprináša zásadne nové elementy. Podobne ako počas predchádzajúceho monitorovacieho kola (r. 2016) aj aktuálne je dôraz najmä na postavenie Rómov a podpory menšinovej kultúry a vzdelávania. Na druhej strane, spomedzi doterajších kôl monitoringu adresoval Výbor zástupcov ministrov Slovensku doposiaľ najvyšší počet odporúčaní (*pozn. v roku 2001: 4; v roku 2006: 8; v roku 2011: 11 a v roku 2016: 14 odporúčaní*).

Informácia o prijatej rezolúcii bola zo strany MZVEZ SR (OLPR) zaslaná všetkým vecne príslušným rezortom a inštitúciám v SR.

Výstupy piateho kola monitoringu bude MZVEZ SR komunikovať prostredníctvom materiálu na rokovanie vlády SR – *Správa o priebehu a výsledkoch piateho kola monitorovania úrovne*

implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike.

Podľa informácie zo Stálej misie SR pri Rade Európy v Štrasburgu Poradný výbor odporúča, aby Slovenská republika zorganizovala nadväzujúce podujatie (**follow-up seminár**) na prediskutovanie vypracovaného stanoviska Poradného výboru, ako aj implementácie odporúčaní Výboru zástupcov ministrov. Podujatie môže mať formu okrúhleho stola za účasti príslušných vládnych a mimovládnych zainteresovaných strán a jedného alebo viacerých členov Poradného výboru. Takáto aktivita by prispela k pokračujúcemu a konštruktívnemu dialógu, ktorý je súčasťou fungovania Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín.

Príloha: Odporúčania adresované Slovenskej republike v Rezolúcii Výboru zástupcov ministrov Rady Európy o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou

Príloha: Odporúčania adresované Slovenskej republike v Rezolúcii Výboru zástupcov ministrov Rady Európy o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou

Odporúčania adresované Slovenskej republike v Rezolúcii Výboru zástupcov ministrov Rady Európy o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou

Na základe Piatej implementačnej správy SR z 31. januára 2019, Piateho posudku poradného výboru Rámcového dohovoru z 2. februára 2022 a stanoviska SR k Piatemu posudku poradného výboru z 3. júna 2022 schválil Výbor zástupcov ministrov Rady Európy Rezolúciu č. CM/ResCMN(2022)8 o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou prijatú Výborom zástupcov ministrov Rady Európy 3. novembra 2022 na jeho 1447. zasadnutí.

Odporúčania na prijatie okamžitých opatrení:

1. poskytnúť verejnému ochrancovi práv dostatočné ľudské a finančné zdroje umožňujúce tejto inštitúcii efektívne plniť jej funkciu, posilniť nezávislosť verejného ochrancu práv v súlade s medzinárodnými štandardmi, venovať zvýšenú pozornosť rozhodnutiam, správam a otázkam verejného ochrancu práv týkajúcim sa národnostných menšín a prijať včasné následné opatrenia, a rozšíriť mandát tejto inštitúcie poskytnutím aktívnej legítimácie v súdnom konaní a prístupu k utajovaným dokumentom, a poskytnúť prístup verejného ochrancu práv k zrýchlenému konaniu pred ústavným súdom. Malo by sa posilniť oprávnenie verejného ochrancu práv na vyšetrovanie prípadov údajnej policajnej brutality.
2. zvýšiť efektívnosť mechanizmu na podporu kultúr národnostných menšín, prihliadajúc pritom na potreby početne menších národnostných menšín a rozmanitosť vo vnútri samotných národnostných menšín, zjednodušením postupov podávania žiadostí o grant, zabezpečením včasného prideľovania a vyplácania finančných prostriedkov a zvážením viacročného financovania pravidelných menšinových projektov.
3. podporiť inkluzívne a kvalitné vzdelávanie rómskych detí, dôrazne a bez ďalšieho odkladu odstrániť segregáciu v školách a neúmerne vysokú mieru testovania a diagnostikovania špeciálnych potrieb u rómskych detí, aby sa vyhlí ich zaradovaniu do programov nižšieho štandardu a „špeciálnych škôl“.
4. vyšetriť prípady nútenej sterilizácie rómskych žien a bezodkladne odškodniť ženy, ktoré podstúpili nútenú sterilizáciu.
5. implementovať dôsledné a udržateľné opatrenia bytovej politiky pre osoby patriace k rómskej národnostnej menšine v súlade s cieľmi štátnej bytovej politiky a príslušnými vládnyimi stratégiami zameranými okrem iného na odstránenie priestorovej segregácie rómskych komunít. Orgány by mali vykonávať hodnotenie týchto politík a stratégií z hľadiska ich vplyvu na podmienky bývania Rómov po porade s tými, ktorých sa týkajú.

Ďalšie odporúčania¹:

6. venovať prednostnú pozornosť menšinovým právam ako integrálnej súčasti ľudských práv, a zabezpečiť účinnú, koherentnú a udržateľnú medziinštitucionálnu koordináciu a prístup vo

¹ Nižšie uvedené odporúčania sú uvedené v poradí podľa príslušných článkov Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín.

všetkých oblastiach týkajúcich sa práv menšín v tesnej súčinnosti so zástupcami národnostných menšín.

7. zintenzívniť svoju snahu o zvýšenie povedomia o antidiskriminačných právnych predpisoch medzi príslušníkmi národnostných menšín a skupinami najväčšmi vystavenými diskriminačným postojom, a zvýšiť úsilie o ich účinnú ochranu pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života. V tejto súvislosti by orgány mali ďalej zlepšovať systém bezplatnej právnej pomoci pre najzraniteľnejšie osoby.

8. dôrazne riešiť a systematicky, urýchlene a verejne odsudzovať všetky prípady podnecovania k verejnému násiliu a nenávisti, trestné činy z nenávisti a protimenšinovú rétoriku vo verejnom a politickom diskurze, ako aj v médiách, a zabezpečiť prevenciu, účinné a nezávislé vyšetrovanie, potrestanie a nápravu akéhokoľvek pochybenia polície, ako aj prípadov trestných činov z nenávisti voči osobám patriacim k národnostným menšinám. Systematicky by sa mali zhromažďovať údaje o trestných činoch z nenávisti a štatistické informácie o nahlásených prípadoch a o prípadných vyšetrovaniach podozrení z nadmerného použitia sily voči osobám patriacim k národnostným menšinám.

9. systematicky a dôkladne preskúmať terminológiu používanú na označenie Rómov alebo nimi obývaných miest v politických dokumentoch, legislatíve a verejnom diskurze s cieľom zabezpečiť, aby neprispievala k ďalšej stigmatizácii osôb patriacich k rómskej menšine, a dôsledne a verejne odsudzovať a postihovať úmyselné používanie hanlivej terminológie vo verejnoprávných médiách a v politickom diskurze.

10. prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie praktickej a technickej implementácie právnych predpisov o menšinových jazykoch, najmä pokiaľ ide o vydávanie rodných, sobášnych a úmrtných listov, a zintenzívniť vzdelávacie úsilie na zabezpečenie schopnosti zamestnancov samosprávy používať menšinové jazyky a aktívne povzbudzovať používanie týchto jazykov v rámci možností v úradnom styku s osobami patriacimi k národnostným menšinám.

11. vypracovať programy medzikultúrneho vzdelávania na všetkých školách, prihliadajúce na príslušné kultúrne citlivé otázky, poskytujúce rôzne uhly pohľadu vo výučbe dejepisu a podporujúce kritické myslenie, s cieľom zvýšiť znalosti všetkých žiakov a študentov o prínose národnostných menšín pre spoločnosť a znížiť výskyt negatívnych stereotypov. Učebnice a učebné materiály by sa mali včas aktualizovať a distribuovať, a malo by sa poskytovať učiteľské vzdelávanie s cieľom naplniť potrebu učiteľov. Obsah vzdelávacieho programu pre medzikultúrne vzdelávanie by sa mal tvoriť v spolupráci so zástupcami národnostných menšín.

12. prijať opatrenia na ďalšie rozšírenie predškolskej dochádzky rómskych detí a prípadné predĺženie trvania povinného predškolského vzdelávania, a na ďalšie zníženie ich školských absencií a predčasného ukončenia školskej dochádzky medzi primárnym a sekundárnym vzdelávaním, uskutočniť hĺbkovú štúdiu vnútorných aj vonkajších príčin týchto javov s tesným zapojením detí, rodičov a asistentov učiteľa, ako aj všetkých príslušných orgánov na štátnej a obecnej úrovni s cieľom prispôbiť vzdelávacie politiky a opatrenia.

13. rozšíriť ponuku vzdelávania v menšinových jazykoch, najmä v rusínskom a ukrajinskom jazyku v oblastiach obývaných týmito menšinami, a zabezpečiť tak miestnu kontinuitu od predškolského po sekundárne vzdelávanie, a v súčinnosti s predstaviteľmi rómskej menšiny posúdiť možnosti zvýšenia záujmu o výučbu rómčiny a následného rozšírenia ponuky jej výučby v bežnom predškolskom, primárnom a sekundárnom vzdelávaní.

14. zvýšiť úroveň účinnosti mechanizmu konzultácií s volenými zástupcami národnostných menšín. Každý proces tvorby právnych predpisov, ktorý by mohol ovplyvniť postavenie a práva národnostných menšín, by mal týmto zástupcom poskytnúť možnosť významne uplatniť ich

vplyv s cieľom dosiahnuť účinnú participáciu a spoločnú zodpovednosť za rozhodnutia. V rámci týchto konzultácií by sa mala posilniť koordinácia medzi všetkými národnými inštitúciami, zástupcami národnostných menšín a ďalšími zainteresovanými stranami. Vykonávanie príslušných právnych predpisov by sa malo monitorovať a hodnotiť v tesnej spolupráci s osobami patriacimi k národnostným menšinám, ktorých sa týkajú.

15. zabezpečiť úplné vykonávanie zákona o používaní jazykov národnostných menšín v praxi, pokiaľ ide o komunikáciu s personálom zdravotníckych zariadení, orgánov presadzovania práva a zariadení sociálnych služieb, ako aj pohotovostných služieb, a zabezpečiť, aby žiadne rozhodnutie o reštrukturalizácii nemocníc nemalo neprimerane negatívne dôsledky na prístup osôb patriacich k národnostným menšinám k právu na zdravotnú starostlivosť.